

HDP'nin Anayasal Hayalleri ve Demokrasi Savaşı

Garbis ALTINOĞLU

20 Temmuz 2019

Türkiye'de zaman zaman anayasa tartışmaları yaşanıyor. Özellikle 2011'den bu yana 12 Eylül anayasasının demokratikleştirilmesi ya da yeni bir demokratik anayasa yazılması gereksinimi sık sık dile getirildi. Son dönemde ise özellikle HDP yönetici ve sözcülerinin bu doğrultuda bir kampanya yürüttüğünü görüyoruz. Bir kaç örnek üzerinde duralım:

- 1) Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne anayasa için çağrı yapan Sezai Temelli, Parlamentoya sesleniyorum: Anayasamızı yapalım. Gelin bütün partiler, hiçbir farklılığı, ayrımcı bir anlayış ile ele almadan bir anayasa yapma sürecini başlatalım. Toplumsal barış fazlasıyla tahrip edilmiştir. Türkiye toplumsal barışını bir an önce var etmelidir, inşa etmelidir. (Sezai Temelli'den Meclis'e çağrı: Anayasa yapma sürecini başlatalım, Gazete Duvar, 23 Haziran 2019)
- 2) Demokratik Anayasa Hareketi'ni başlatma çağrısıyla HDP Yönetimi böyle bir süreç içine girmiştir. Kuşkusuz çağrı hem Türkiye'deki tüm siyasi partilere ve hem de demokratik örgütlere ve toplumdur. MHP dahil hiçbir güç bu çağrının dışında değildir ve de olmamalıdır. Demokratik Anayasa' temelinde herkesin katılımıyla Türkiye'nin demokratik yeniden yapılandırılması, her türlü çatışmayı sona erdirecek ve Türkiye'yi ilerletecek tek yoldur. (Selahattin Erdem, Demokratik Anayasa Hareketi, ANF, 1 Temmuz 2019)
- 3) HDP, Türkiye'nin demokratikleşmesinin ilk adımı' olarak değerlendirdiği Demokratik Anayasa' çalışmaları için Meclis Başkanvekili Mithat Sancar başkanlığında bir ekip kurdu Sancar başkanlığında kurulan ekibin önümüzdeki günlerde ilgili taraflarla görüşmeler gerçekleştirmesi bekleniyor. (HDP'den demokrasi ekibi, Gazete Karınca, 2 Temmuz 2019)

4) PKK Lideri Abdullah Öcalan'ın demokratik anayasa önerisi sivil toplum örgütleri, siyasi partiler ve aydınlar tarafından tartışılırken, eğitimciler de demokratik anayasa tartışmalarına destek veriyor. Eğitim Sen Batman Şubesi Başkanı Necati Dadak, demokratik bir anayasanın ihtiyaç olduğunu belirterek, yeni anayasa çalışmalarında eğitimciler başta olmak üzere toplumun tüm kesimlerinin yer alması gerektiğini söyledi. (Demokratik Anayasaya ihtiyaç var, Mezopotamya Ajansı, 7 Temmuz 2019)

5) Siyaseti özgür tartışarak, evrensel hukuku esas alarak demokratik anayasayı oluşturmamız gerekiyor Demokratik anayasa tartışmalarını rejimin adının ne olduğu gibi kısır çekişmelere payanda etmeksizin bütün siyasi partilere, akademisyen, hukuk kurumları ve sivil toplum kuruluşlarıyla tartışarak hazırlamaya başlamak siyaset kurumuna saygınlığı arttıracaktır Bu ülkeyi apoletli ya da sivil darbelerin tarihi olmaktan çıkarmanın yolu demokratik anayasa tartışmalarını vakit geçirmeksizin ortaya koymaktır. (HDP'den 15 Temmuz açıklaması: Darbeciler yenilmiş olsa da, 15 Temmuz 2019)

Türkiye'nin daha iyi, daha demokratik vb. bir anayasaya sahip olması olması ya da varolan anayasanın, içindeki gerici ve anti-demokratik öğelerden arındırılması talebine ve bu amaçla bir siyasal kampanya yürütülmesine hiç kimse itiraz edemez elbet. Ancak, bir demokratik anayasa hazırlama kampanyasının genel demokrasi savaşımı zincirinin kavranacak halkası olarak algılamamak ve böylesi bir demokratik anayasa kampanyasına hak ettiğinden daha büyük bir değer biçmemek koşuluyla. HDP yönetici ve sözcülerinin yukarda aktardığım düşünceleri, tam da bu değindiğim hatalı yaklaşımla sakatlanmışlardır. Bunun temelinde ise onların -ve onlar gibi düşünen diğer kurum, çevre ve kişilerin- anayasal hayallerin etkisi altında kalmaları ve anayasanın ve hukukun işlevi konusunda bir yanılsama içinde olmaları yatmaktadır. Arabayı atın önüne koşmak anlamına gelen bu reformist yaklaşım sahipleri toplumun demokratikleşmesinin demokratik bir anayasanın ürünü DEĞİL tersine, demokratik bir anayasanın toplumun demokratikleşmesinin ürünü olduğunu kavramamaktadırlar. Neden ile sonucun böylesi bir hatalı mantık ve bakış açısından ötürü karıştırılmasının önemli bir sonucu da olacaktır elbet. Anayasal hayallerin etkisi altında olanlar öncelikle, -en gerici de içlerinde olmak üzere- tüm burjuva partilerine ve hatta devlete -HDP'nin şimde yapmakta olduğu gibi- demokratikleşme çağrısı yapacak ve egemen sınıfın kendisinin demokratikleşebileceği -ve bu arada askeri darbeleri engelleyebileceği- hayaliyle avunacaklardır. Tutarlı demokratlar ise bunun tersini savunurlar. Onlar en demokratik bir anayasanın

bile asla gerici egemen sınıfları demokratikleştirme ve bu egemen sınıf ile ezilen/ sömürülen yığınlar arasındaki antagonizmayı yumuşatma gibi bir işlevi olamayacağını bilirler. Dolayısıyla onlar ÖNCELİKLE ezilen sınıf, ulus ve mezheplerden emekçilerin hak alma kavgalarının ilerletilmesi ve demokrasinin düşmanı olan egemen sınıfın konumunun zayıflatılması ve olanaklıysa eğer bu sınıfın iktidarının yıkılması için çaba harcarlar.

Demokratik bir anayasa ancak bu yığınların ilerici taleplerle yürüttüğü savaşımın zaferlerinin bir yan ürünü olabilir. Demek oluyor ki bu iki yol, ezilen ve sömürülen sınıf ve katmanlara iki farklı ve -büyük ölçüde- karşıt bir savaşım perspektifi sunmaktadır. Bunlardan birincisi, reformist bir taktiğe/ tutuma ve ikincisi ise devrimci bir taktiğe/ tutuma yol açacaktır.

Esas itibarıyla üstyapının bir ögesi olmak ve toplumdaki sınıfsal/ siyasal güç ilişkilerini yansıtmakla birlikte anayasa ve hukuk sistemi, tümüyle pasif, hatta etkisiz, işlevsiz ve önemsiz nesneler değildir. Burjuva toplumu koşullarında gerici bir anayasa ve hukuk sistemi egemen sınıfın ezilen sınıf ve katmanları ezmesi ve sömürmesini kolaylaştırır ya da buna bir meşruiyet kılıfı sağlarken, görece ilerici ve demokratik bir anayasa ve hukuk sistemi de egemen sınıfların ezilen sınıf ve katmanları ezmesi ve sömürmesini bir ölçüde zorlaştırır ve ikincilerin hak alma savaşımına belli bir meşruiyet kılıfı sağlayabilir. Zaten tutarlı demokratların, -anayasal hayallere kapılmamak kaydıyla- bir demokratik anayasa uğruna yürütülen ya da yürütülecek bir kampanyaya karşı olmamaları ve -varsa eğer- görece demokratik bir anayasanın ilerici maddelerini ortadan kaldırılması yolundaki çabalara karşı çıkması da bundan kaynaklanır.

Anayasaların toplumsal gelişme süreçlerinde belirleyici ya da çok önemli bir rol oynama yetisinin olamayacağı gerçeğinin tipik örneği Almanya'nın 1919 tarihli ünlü Weimar anayasasıdır. Almanya'nın Birinci Dünya Savaşı'ndan ağır bir yenilgiyle çıkmış olmasından sonra yapılan bu anayasa, son derece demokratik bir nitelik taşıyordu. Ama bu anayasa, savaştan büyük insan kayıplarıyla çıkmış, 1919 tarihli Versay Antlaşması'yla kendisine ağır koşullar dayatılmış ve dolayısıyla ulusal onuru çiğnenmiş olan Alman halkının 1929-33 Büyük Depresyonu döneminde yaşanan işsizlik ve yoksulluk ortamında aşırı milliyetçiliğin ve faşizmin etkisi altına girmesine hiç de engel olmadı olamazdı da.

Buna Türkiye'den de bir örnek verebiliriz. 27 Mayıs 1960 askeri darbesinden sonra hazırlanan ve görece ilerici bir nitelik taşıyan 1961 anayasası, özellikle 1960'ların ikinci yarısında Kürt halkına karşı girişilen vahşi saldırıları (kötü ünlü komando operasyonları) önlemediği gibi faşist generallerin 12 Mart 1971

askeri darbesini gerçekleştirmelerine de engel olmadı ve olamazdı da. Şili’de faşist generallerin 11 Eylül 1973’te ABD’nin kışkırtması ve desteğiyle reformist-demokratik Allende hükümetine karşı gerçekleştirdikleri kanlı askeri darbe bir başka örnek olarak gösterilebilir. Siyasal gericilik ile demokratik ve ilerici güçler arasındaki çelişmelerin keskinleştiği koşullarda ne demokratik Şili anayasası ve ne de -daha önce hiçbir askeri darbe yaşamamış olan- bu ülkenin burjuva-demokratik geleneği böylesi bir trajik gelişmeye engel olabilirdi ve olamadı da.

Bugüne ve Türkiye’ye gelecek olursak, halihazırdaki siyasal güç dengesinin, demokratik bir anayasa yapılmasına hiç de elverişli olmadığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Ne de olsa hiçbir yasa, hukuk kuralı ya da anayasal kısıtlama tanımayan ve bunu da açıkça söylemekten ve ilan etmekten çekinmeyen bir sahte cumhurbaşkanı tarafından yönetiliyor ve yargının bu kişinin buyruklarının basit bir uygulayıcısı olduğu koşullarda bulunuyoruz. Gene de bir an için bir mucize sonucu böyle bir anayasanın yapıldığını ve bu anayasanın sahte cumhurbaşkanı ve iktidarsız TBMM tarafından onandığını varsayalım. Acaba Erdoğan başta olmak üzere AKP gericiliğinin ve devlet aygıtının bu anayasanın olumlu hükümlerine uyacaklarını umabilir miyiz? Tabii ki hayır. Böylesi bir hipotetik durumda da onlar ülkeyi bildikleri gibi yönetmeye devam edecek, görmezden gelecekleri ve olumlu hükümlerine asla uymayacakları bu anayasayı ilk fırsatta değiştirecek ve yerine gerici bir anayasa koyacaklardır.

Demek oluyor ki, özelde anayasalar ve genelde hukuk metinleri, toplumdaki varolan sınıfsal/ siyasal güç ilişkilerini yansıtır. SSCB’nde 1936’da yapılan ve toplumun çok geniş katmanlarının katılımıyla hazırlanan anayasa çalışmaları sırasında Stalin şöyle diyordu:

Anayasa Komisyonu yeni anayasa taslağını hazırlarken, Anayasanın programla karıştırılmaması gerektiğinden hareket etmiştir. Bu, bir programla bir anayasa arasında esaslı bir farkın olduğu anlamına gelir. Program, henüz gerçekleşmemiş, gelecekte gerçekleştirilmesi, başarılması hedeflenenden söz ederken, anayasa şimdi olandan, bugün gerçekleşmiş, başarılı olmuş olandan söz etmektedir. Program gelecekle, anayasa bugünle ilgilidir (SSCB Anayasa Taslağı Üzerine, Eserler, Cilt 14, s. 79-80)

Böylece yeni anayasa taslağı, katedilen yolun sonucunu, artık elde ettiğimiz kazanımların sonucunu göstermektedir. Demek ki yeni anayasa taslağı, pratikte ulaşılmış ve elde edilmiş olan kazanımların sonuçlarını göstermektedir. (aynı yerde, s. 80-81) Yani 1936’ya gelindiğinde sosyalizmin kuruluşunda önemli başarılar elde etmiş olan Sovyet toplumu bu gerçeği bir

biçimde kayıt altına almaktadır.

Tarih, varolan sınıfsal/ siyasal güç ilişkilerinin ve dengesinin olanaklı kılabileceğinden daha geri anayasaların olduğu gibi, onlardan daha ileri anayasaların varlığına da tanıklık etmiştir. Ama böylesi durumlar esas itibariyle istisnai ve geçici bir nitelik taşır: Genelde hukuk ve özelde anayasalar toplumların siyasal gelişme ve olgunlaşma düzeyleriyle uyum içinde olma eğilimindedirler. Bu ikincisine, yukarda değinmiş olduğum Weimar ve Şili anayasaları ile Türkiye’de 27 Mayıs askeri darbesinden sonra yapılan ve solun, ilerici hareketlerin ve işçi haklarının önünü açan 1961 anayasası örnek gösterilebilir.

Ancak, görece demokratik bir nitelik taşıyan 27 Mayıs anayasası, 12 Mart 1971 askeri-faşist darbesine giden süreçte, başında -Bu anayasa bol geliyor diyen- Süleyman Demirel’in bulunduğu Adalet Partisi’nin ve diğer sağcı partilerin hedefi haline getirilmişti. 12 Mart darbesini yapan generaller bu anayasayı belli ölçülerde düzelttiler ancak Türkiye büyük burjuvazisinin ve gerici devlet aygıtının çıkarlarına uygun bir anayasanın yapılabilmesi ancak 12 Eylül 1980 askeri-faşist darbesi sonrasında olanaklı olabildi.

Herhalde HDP yöneticileri bütün bu tarihsel deneyimlerden ders çıkarabilmeli ve anayasal ve burjuva-demokratik hayallerinden bir ölçüde de olsa kurtulabilmelidirler.

Author Details

Garbis ALTINOĞLU

maryamohannes@yahoo.fr

Bunu paylaş:Facebook'ta paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)Twitter üzerinde paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)Linkedln üzerinden paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)Pinterest'te paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)WhatsApp'ta paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)Daha fazlaArkadaşınızla e-posta üzerinden paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)Skype'da paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)Telegram'da paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)Reddit üzerinde paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)Pocket'ta paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)Tumblr'da paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)